

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

MINISTARSTVA VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

ZA 2008. GODINU

Broj: 01/03-07-16-1-439/09

Sarajevo, mart 2009. godine

SADRŽAJ

I	MIŠLJENJE REVIZORA	3
II	NALAZI I PREPORUKE	5
1.	Uvod	5
2.	Postupanje po ranijim preporukama	5
3.	Sistem internih kontrola	6
4.	Planiranje i izvršenje budžeta	6
5.	Javne nabavke	8
III	KORESPONDENCIJA	9
Prilozi:		
-	Tabela 1. Odobreni i izvršeni budžet za 2008. godinu	10
-	Komentari klijenta na Nacrt izvještaja o reviziji za 2008. godinu	

I MIŠLJENJE REVIZORA

Osnova za reviziju

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja **Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu: Ministarstvo) i usklađenosti poslovanja sa zakonima i propisima za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2008. godine.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Ministarstva je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju ovih finansijskih izvještaja u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja tj. Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 33/07) i Pravilnikom o računovodstvu budžeta institucija BiH. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je takođe odgovorno za usklađenost poslovanja Ministarstva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 12/06), INTOSAI revizijskim standardima ("Službeni glasnik BiH" broj 5/01) i Međunarodnim standardima revizije (ISA). Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizionih dokaza o usklađenosti poslovanja i o iznosima i objelodanjivanjima datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizionih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su pribavljeni revizionih dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguravaju osnovu za mišljenje revizora.

Kvalifikacija:

1. Kao što je navedeno pod tačkom 5. izvještaja, nisu provedene procedure izbora dobavljača u dijelu tekućih izdataka te su nabavke vršene na osnovu ugovora zaključenih u 2006. godini.

Mišljenje:

Prema našem mišljenju, finansijski izvještaji Ministarstva prikazuju istinito i objektivno, po svim bitnim pitanjima, stanje imovine i obaveza na dan 31. decembra 2008. godine, rezultate poslovanja i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje Ministarstva u toku 2008. godine bilo je u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom, osim za napomenu navedenu pod tačkom 1.

Sarajevo, 16.03.2009. godine

Zamjenik generalnog revizora

Dževad Nekić

Generalni revizor

Milenko Šego

II NALAZI I PREPORUKE

1. Uvod

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležno je za :

- vanjsko trgovinsku-politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH;
- pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama, bilateralnih i multilateralnih sporazuma vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH;
- odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i pripremu strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa;
- poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor; ,
- razvoj i promociju poduzetništva i potrošača i konkurenciju;
- kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u izvozu i uvozu;
- koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH;
- definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede, energetike, zaštite okoline, razvoja i korištenja prirodnih resursa i turizma.

2. Postupanje po ranijim preporukama

Ured za reviziju izvršio je reviziju poslovanja Ministarstva za 2007. godinu, o čemu je sastavljen Izvještaj. Revizijom su utvrđene određene slabosti i nepravilnosti opisane u Izvještaju i Ministarstvu je sugerisano da ih razmotri te da poduzme određene aktivnosti kako se utvrđene nepravilnosti i propusti ne bi ponavljali u daljnjem poslovanju.

Ministarstvo je tek 04.03. 2009. godine, odnosno nakon zakonski određenog roka od 60 dana, dostavilo odgovor Uredu za reviziju o poduzetim aktivnostima radi prevazilaženja navedenih slabosti.

Osvrtom na preporuke revizije date u Izvještaju o reviziji za 2007. godinu te uvidom u poduzete aktivnosti, utvrdili smo sljedeće:

Preporuke čija je realizacija u toku:

- Aktivnosti na unaprijeđenju sistema internih kontrola donošenjem odluka kojim su definisane procedure za neke od rashoda.

Nerealizovane preporuke:

- Planiranje budžeta u dijelu plaća i naknada je zasnovano na dinamici zapošljavanja koja nije realizovana u skladu sa planiranom. Planiranje ostalih rashoda još uvijek nije zasnovano na analizi stvarnih potreba u skladu sa planiranim aktivnostima nego na ranije odobranim budžetima;
- Nisu preduzete mjere u provođenju Zakona o javnim nabavkama, odnosno, još uvijek nije osigurana potpuna primjena Zakona o javnim nabavkama.

3. Sistem internih kontrola¹

Ministarstvo još uvijek nije uspostavilo sistem internih kontrola koji omogućava efikasno nadziranje svih procesa unutar organizacije i povratne informacije i preporuke za poboljšanje uspostavljenog sistema internih kontrola.

Rukovodstvo Ministarstva je donošenjem određenog broj internih akata kojim su definisane procedure rashoda za prevoz na posao i sa posla, korištenje mobilnih i fiksnih telefona, korištenje vozila, reprezentaciju i procedure o poklonima stvorilo pretpostavke za unaprjeđenje postojećeg sistema internih kontrola. Međutim, uspostavljeni sistem internih kontrola još uvijek nije efikasan kod praćenja realizacije određenih kategorija rashoda kao što su : isplate stimulacija, gdje za neke od njih nema odgovarajućeg obrazloženja o razlozima za isplatu; evidencija o održavanju vozila koja još uvijek ne osigurava potpune informacije o opravkama pa samim tim ni mogućnost praćenje opravdanosti zahtjeva za novom opravkom; kancelarijski materijal za koji se fakturišu i artikli (uglavnom toneri) koji nisu predviđeni ponudom dobavljača u ranije provedenom postupku.

Postojeća evidencija stalnih sredstava Ministarstva ne omogućava jednostavno utvrđivanje sredstava koja su u vlasništvu Ministarstva. Naime, knjiga stalnih sredstava ne sadrži sva sredstva Ministarstva niti je ažurirana sa podacima o rashodu, pa je potrebno uspostaviti odgovarajuću evidenciju, bilo unapređenjem postojeće evidencije ili putem odgovarajućeg softvera za osnovna sredstva.

Nedovoljno razvijen sistem internih kontrola može uticati na sposobnost institucije da ispuni svoje ciljeve, postupanja koja nisu usklađena sa zakonima i propisima kao i na namjenu korištenja budžetskih sredstava.

Preporuka: *Potrebno je utvrditi aktivnosti koje će doprinijeti izgradnji efikasnog sistema internih kontrola Ministarstva u svim segmentima poslovanja a naročito kod procesa nabavki.*

4. Planiranje i izvršenje budžeta

Ispitujući efikasnost sistema internih kontrola u procesima planiranja i raspolaganja javnim sredstvima uočene su određene slabosti koje nisu značajnije uticale na istinitost i vjerodostojnost finansijskih izvještaja i pravilnost poslovanja u 2008. godini, ali koje mogu imati uticaja na poslovanje u budućem periodu.

Zahtjev za budžet za 2008. godinu nije dostavljen prema Instrukciji br. 1 od 01.02.2007. godine niti je sačinjen u skladu Cirkularnim pismom Ministarstva finansija i trezora BiH. Nakon usaglašavanja sa Ministarstvom finansija i trezora dostavljen je korigovani budžetski zahtjev u ukupnom iznosu od 5.159.521 KM, sačinjen na bazi projekcije od 145 zaposlenih do jula, odnosno 165 zaposlenih do kraja godine. Konačno odobreni budžet od 5.236.619 KM je tokom godine uvećan za 150.000 KM iz sredstava rezervi i iznosio je 5.386.619 KM.

¹ Interna kontrola je skup postupaka koje oblikuje uprava, rukovodioci i ostali zaposleni sa svrhom sticanja razumnog uvjerenja u pogledu postizanja ciljeva na području sljedećih kategorija: 1) uspješnost poslovanja, 2) pouzdanost finansijskih izvještaja, i 3) usklađenost sa primjenljivim zakonima i propisima.

Realizovani budžet Ministarstva na dan 31.12.2008. godine je iznosio 5.327.987 KM ili 99 % (tabela 1 u prilogu). Analiza odobrenog i izvršenog budžeta pokazuje da je visok procenat izvršenja po vrstama rashoda rezultat nesrazmjernog povećanja potrošnje u zadnjem u odnosu na prethodne kvartale kao i zbog korištenja prestrukturiranja unutar ukupnog budžeta. Mada su prestrukturiranja korištena u skladu sa zakonskim propisima koja regulišu ovu materiju, tri zahtjeva za promjenom strukture rashoda Ministarstva ukazuju na nedovoljno efikasan sistem procesa planiranja budžeta i nerealno planiranje određenih stavki budžeta. Tako su u dva prestrukturiranja rashoda umanjene naknade troškova zaposlenih u iznosu od 100.000 KM, sa obrazloženjem da su naknade u značajnoj mjeri preplanirane i da neće doći do realizacije planirane dinamika zapošljavanja dok se izdaci za regres i naknade komisijama neće realizovati usljed primjene propisa koji su doneseni nakon upućivanja budžetskog zahtjeva. Trećom promjenom strukture rashoda, realizovanoj po odluci Ministarstva finansija i trezora od 30.12.2008. godine, umanjene su naknade troškova zaposlenih za 100.300 KM i ostale pozicija tekućih izdataka za 63.187 KM na ime povećanja pozicije "Bruto plaće i naknade " za 163.487 KM. Ovo povećanje za bruto plaće i naknade, međutim, nije bilo dovoljno pa su Ministarstvu u januaru 2009. godine odobrena sredstava iz budžetskih rezervi na ime nedostajućih sredstava za isplatu plaće. Nismo se uvjerali niti nam je prezentirana dokumentacija da je zahtjev Ministarstva baziran na analiza efekata primjene novog zakona o plaćama na koje se Ministarstvo poziva, niti je od strane Vijeća ministara koji je odobrio korištenje sredstava iz budžetskih rezervi tražena takva analiza.

Stimulacije: Revizijom smo utvrdili da je uz plaću za mart 2008. godine svim zaposlenim ženama isplaćena stimulacija u ukupnom iznosu od 14.200 KM. Isplata je izvršena po odluci Ministra u kojoj nije navedeno obrazloženje niti osnova za obračun stimulacije. Uzimajući u obzir period na koji se odnosi isplata kao i spisak zaposlenih kojima je isplaćena stimulacija može se zaključiti da su stimulacije isplaćene na ime naknade za Dan žena za koju nije donesena posebna odluka Vijeća ministara.

Preporuka: *Preporučujemo da se internim aktom utvrdi jedinstvena obavezu obrazloženja isplate svake stimulacije bez obzira da li je odobrava Ministar na prijedlog rukovodećeg državnog službenika ili samostalno prema svojoj procjeni. Preporučujemo da se prilikom isplata ove vrste izdataka pribavi saglasnost Ministarstva finansija i trezora ili odgovarajuća odluka Vijeća ministara.*

Izdaci za reprezentaciju: Testiranjem ove kategorije izdataka utvrdili smo da računi u iznosu 7.949,05 KM nisu potkrijepljeni obrazloženjima kojim povodom je nastao trošak reprezentacije čime bi se dokazala opravdanost nastanka izdataka.

Preporuka: *Preporučujemo da se uz račune za isplatu reprezentacije osigura pravdajuća dokumentacija kojom se dokazuje opravdanost korištenja ovih usluga.*

5. Javne nabavke

Revizijom procesa nabavki utvrdili smo da Ministarstvo ni u 2008. godini nije provelo procedure izbora dobavljača za tekuće izdatke koji podliježu primjeni Zakona o javnim nabavkama, pa su nabavke vršene od dobavljača sa kojima su ugovori zaključeni u 2006. godini. Neke od procedura nisu ponovo pokrenute nakon otkazivanja postupka u februaru 2008. godine a samo dvije (održavanje vozila i opreme) su okončane u zadnjem kvartalu 2008. godine, tako da su i za te nabavke tokom većeg dijela godine bili na snazi ugovori zaključeni u 2006. godini.

Ukupan iznos realizovanih sredstava po ovom osnovu je 265.174 KM a odnosi se na sljedeće vrste rashoda ²:

- avio karte (realizovano ukupno 105.729 KM)
- kancelarijski i kompjuterski materijal (55.284 KM)
- gorivo (47.648 KM)
- održavanje zgrada (21.111)
- opravke vozila (29.123 KM)
- održavanje opreme (6.279 KM).

Posljedica: Nabavkom od dobavljača sa kojima su ugovori sklopljeni u nekom ranijem periodu narušeni su principi Zakon o javnim nabavkama koji se odnose na osiguranje pravične i aktivne konkurencije među potencijalnim dobavljačima.

Analizom sistema internih kontrola procesa nabavki utvrdili smo da isti nije uspostavljen na način koji omogućava efikasno provođenje nabavki i postupanja usklađena sa zakonima. Nedostaci se, prije svega, odnose na neodgovarajuće pripreme nabavki tokom koje je potrebno utvrditi šta je to što Ministarstvu treba, planirane vrijednosti, eventualne prioritete u nabavci, komplikovanije nabavke sa rizicima od mogućih ponavljanja postupaka i sl.

U fazi kontrole i praćenja nabavki ne postoje zadovoljavajući postupci kojim se osiguravaju praćenje ugovorenih uslova. Tako smo kod nabavke kompjuterske opreme u iznosu od 77.933 KM utvrdili da je izvršeno plaćanje prije roka koji je ponuđen i bodovan. Premda bodovi dodijeljeni po ovom kriterijumu nisu imali presudan uticaj na konačan izbor jer su i ostali elementi ponude izabranog ponuđača bili najpovoljniji, podsjećamo na preporuku Ministarstva finansija i trezora BiH koja se odnosi na pripremu i vrednovanje ponuda po javnim nabavkama u dijelu koji se odnosi na uslove plaćanja.

Osim toga, u Ministarstvu se ne vrše analize o odstupanjima po ranije zaključenim ugovorima u pogledu količina i cijena niti o efektima zaključenih ugovora u pogledu kriterijuma koji su određeni prilikom nabavke (npr. opravdanost određivanje samo kriterijuma "cijena usluge" kod održavanja vozila i opreme) a koje bi bile korisne prilikom provođenja budućih nabavki.

Preporuka: *Potrebno je izvršiti analizu kompletnog procesa nabavke i utvrditi razloge za propuste i nedostatke u provođenju ovog procesa. Osim toga, potrebno je definisati sve aktivnosti (priprema nabavke, provođenje u skladu sa zakonskim propisima, kontrola i praćenje provedenih nabavki) i nosioce tih aktivnosti, čime bi se osigurala kako primjena zakonskih propisa tako i efikasnost nabavnog procesa.*

² Korišteni su podaci iz Tabele- Analitički pregled rashoda koja je sačinjena u Ministarstvu
Izveštaj o reviziji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH

III KORESPONDENCIJA

Ministarstvu je uručen Nacrt izvještaja o reviziji za 2008. godinu na razmatranje i dostavljanje eventualnih novih dokaza i komentara na nalaze revizije.

U ostavljenom roku od 15 dana, Ministarstvo je dostavilo komentare na nalaze sadržane u Nacrtu izvještaja o reviziji, kojim u potpunosti prihvataju date preporuke. Po tom osnovu ovaj izvještaj predstavlja konačan izvještaj dostavljen klijentu bez korekcija u odnosu na Nacrt izvještaja o reviziji.

U prilogu Izvještaja dostavljamo komentare Ministarstva.

Revizioni tim:

Snježana Baštinac, viši revizor

Hrvoje Tvrtković, revizor

Nedžad Hajtić, revizor

Odobreni i izvršeni budžet za 2008. godinu

Tabela 1. **Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa**
BiH

Red. br.	Vrsta rashoda	Odobreni budžet	Promjena strukture budžeta	Ostala povećanja budžeta *	Ukupno budžet (3+4+5)	Izvršenje budžeta	Razlika (6-7)	% (7/6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	Tekući izdaci	5.036.619	0	50.000	5.086.619	5.059.288	27.331	99
1.	Plaće zaposlenih	3.081.423	163.487	50.000	3.294.910	3.292.400	2.510	100
2.	Naknade troškova zaposlenih	951.300	-200.300		751.000	745.070	5.930	99
3.	Putni troškovi	276.534	50.000		326.534	326.533	1	100
4.	Izdaci telefonskih i pošt.usluga	131.451	-5.751		125.700	125.673	27	100
5.	Izdaci za energiju i komunalne usluge	92.016	-4.016		88.000	83.895	4.105	95
6.	Nabavka materijala	69.620	-620		69.000	68.542	458	99
7.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	53.554	10.446		64.000	56.767	7.233	89
8.	Unajmljivanje imovine i opreme	58.423	15.052		73.475	73.475	0	100
9.	Izdaci za tekuće održavanje	56.475	8.525		65.000	62.193	2.807	96
10.	Izdaci za osiguranje	12.658	-2.658		10.000	9.944	56	99
11.	Ugovorene usluge i druge usluge	253.165	-34.165		219.000	214.796	4.204	98
II	Kapitalni izdaci	200.000	0		200.000	168.699	31.301	84
1.	Nabavka zemljišta							
2.	Nabavka građevina							
3.	Nabavka opreme	200.000			200.000	168.699	31.301	84
4.	Nabavka ostalih stalnih sreds.							
5.	Rekonstrukcija i inves.održ.							
III	Tekući grantovi	0	0	100.000	100.000	100.000	0	100
1.	Grantovi neprofitnim organizacijama			100.000	100.000	100.000	0	100
2.								
3.								
IV	Ukupan budžet	5.236.619		150.000	5.386.619	5.327.987	58.632	99
	Broj zaposlenih	165				152		92

* 150.000 KM sredstva iz budžetske rezerve